

TIPS EFFECTMETING IN DE PRAKTIJK

GEMEENTEPROGRAMMA
ZWERFAFVAL

9 tips om invloedsfactoren te beperken en zelf slim aan de slag te gaan

TIP 1 BEPAAL EEN MEETBARE DOELSTELLING

Leg de doelen die je gemeente heeft met de maatregelen uit het Gemeenteprogramma Zwerfafval vast. Maak ze specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden. Misschien wil je zwerfafval in een bepaald gebied met een percentage in een beschreven periode laten afnemen. Of misschien is de maatregel bedoeld om ervoor te zorgen dat je minder vaak hoeft te reinigen. Vaak is het primaire doel minder zwerfafval in de buitenruimte. Overweeg ook secundaire doelen zoals gedragsverandering, bewustwording, tevredenheid van bewoners, waardering voor schoonhouden of betrokkenheid van organisaties, ondernemers of bewoners. Waar je focus op ligt is afhankelijk van de maatregelen die je in praktijk brengt. Zorg ook dat je metingen aansluiten bij het doel.

TIP 2 VOORKOM INVLOEDSFACTOREN

Denk vóóraf na over andere factoren die het meetresultaat ongewenst kunnen beïnvloeden. Zoals seizoens- en weersinvloeden, gebruik dat varieert in de loop van de week, de frequentie en het moment van reinigen. Zorg ervoor dat die invloedsfactoren zo veel mogelijk gelijk zijn tussen de nulmeting en de effectmeting. Als de nulmeting op een zonnige dag plaatsvindt, zou de effectmeting bij voorkeur ook op een zonnige dag moeten plaatsvinden. Voorkom ook hele sterke invloedsfactoren die bestaande effecten overschaduwen. Meet bijvoorbeeld niet in een gebied dat aan herinrichting onderhevig is of in een periode van grote evenementen. In sommige gevallen, bijvoorbeeld als er vaak incidentele uitschieters zijn of de situatie in het gebied erg veranderlijk is, kan het nuttig zijn nulmetingen en effectmetingen uit meerdere meetrondes op te bouwen. Doe dan bijvoorbeeld 3 weken lang iedere week een meting. Ook gebruik van historische data of andere gegevens kan hierin helpen.

TIP 3 VOER ALTIJD EEN NULMETING UIT

De nulmeting is de eerste meting die je uitvoert voordat je een maatregel uit het Gemeenteprogramma Zwerfafval in praktijk gaat invoeren. Je legt hiermee de startsituatie vast waarmee je uitkomsten van de effectmeting kunt vergelijken.

TIP 4 KIES EEN LOGISCH CONTROLEGEBIED

Om effect van een maatregel in een gebied in je gemeente te bepalen kan je er ook voor kiezen om het aangepakte gebied te vergelijken met een gelijksoortig controlegebied waar geen maatregelen worden genomen. Let op bij de keuze van het controlegebied dat alle kenmerken die bepalend zijn voor het effect vergelijkbaar en constant zijn. Meet het controlegebied parallel aan het interventiegebied of gebruik data uit de reguliere gemeentelijke monitoring.

TIP 5 BEGRENST HET GEBIED EN DE MAATREGEL

Je past de maatregel toe in een goed afgebakend gebied met duidelijke begrenzing. Dat is ook het gebied waarin de metingen plaatsvinden. Stem vooraf met andere afdelingen of externe partijen af of er geen onderhoudsmaatregelen en andere activiteiten in dat gebied gepland staan. Wil je zuiver het effect van 1 bepaalde maatregel weten dan is het advies om ook alleen die ene maatregel in praktijk toe te passen zodat alleen die maatregel gemeten wordt. Als je gemeente bewust kiest om maatregelen in een gebied te combineren, bijvoorbeeld een snoeproute aanpak met een schoonchallenge, is het bij de effectmeting raadzaam de meetmethodiek van beide te combineren. Dit geeft inzicht in het effect van de gecombineerde maatregel.

TIP 6 MEET IN DETAIL

Om ook kleine effecten zichtbaar te maken is het zinvol in detail te meten. Ook een klein effect kan voor een gebied zeer veel toegevoegde waarde hebben. Voer daarom bij de beeldkwaliteitsmeting ook stukstellingen en fractietellingen uit.

TIP 7 VOLDOENDE GEGEVENS

Zorg voor voldoende meetgegevens om zinvolle conclusies te kunnen trekken. Resultaten worden betrouwbaar bij voldoende metingen en respondenten. Voor de beeldkwaliteitsmetingen laat je het aantal meetvakken afhangen van de omvang van het interventiegebied. Inspiratie voor aantallen en meetvakken doe je op in de Handreiking Effectmeting van een module en in het Handboek Monitoring Basis & Plus. Zorg bij belevingsmetingen voor minimaal 70 deelnemers.

Maak ook zo veel mogelijk gebruik van bestaande gegevens. Denk bijvoorbeeld aan reguliere monitoring van beeldkwaliteit of eerdere metingen in soortgelijke gebieden binnen je gemeente. Ook informatie van de reiniging, zoals de duur van schoonmaakrondes, of de benodigde ledigingsfrequentie van bakken kunnen relevant zijn. Ook bij het meten van effect op de lange termijn kunnen bestaande metingen worden gebruikt. Voeg bijvoorbeeld elementen uit de effectmeting toe aan de reguliere monitoring of neem het interventie-gebied op als vaste meetlocatie.

TIP 8 BENUT KENNIS VAN SCHOONMAAKMEDEWERKERS

De medewerkers van de reiniging kunnen vaak als geen ander inschatten wat de probleemgebieden zijn, wat de benodigde tijd of frequentie is, of waar de aanpak het meeste effect bereikt. Met een gesprek, foto's of een gps-tracker kan praktisch bruikbare informatie worden verkregen. Informeer de reinigers over de resultaten die worden behaald en waardeer hun inhoudelijke inbreng.

TIP 9 BEWUST AFWIJKEN VAN STANDAARDEN

Alle metingen gaan uit van landelijke CROW standaarden. Standaardisatie van monitoringstechnieken helpt om resultaten goed te vergelijken, binnen de gemeente of met anderen. Er zijn twee situaties waarin afwijken van de standaard extra informatie kan opleveren, namelijk:

- ✓ Zwerfafval houdt zich niet aan grenzen qua ondergrond. Als je een specifieke maatregel in een specifiek gebied toepast, wil je data over het zwerfafval in dat gebied als geheel, ongeacht de ondergrond. In deze situatie kan het nuttig zijn af te wijken van de CROW beeldmeetlatten. Selecteer dan 1 of meerdere meetvakken grof en fijn zwerfafval, los van de ondergrond. Zo krijg je de beste afspiegeling van de totale hoeveelheid zwerfafval in het gebied.
- ✓ Stel bij belevingsonderzoek indien relevant extra vragen naar een specifieke situatie. Dit kan te maken hebben met de uitgangssituatie van de gemeente, als er bijvoorbeeld reeds afvalscheiding in de openbare ruimte, of met de specifieke interventie, als bijvoorbeeld communicatie-uitingen zijn gepersonaliseerd.